

tes fejleménye, hogy a főkönyvtár 1983-ban végre megfelelő elhelyezéshez jutott egy 1852 körül épített kórházépület műemléki restaurálása és könyvtári célú adaptálása révén.

A lengyel orvosi könyvtári hálózat 15 évvel korábban alakult ki, mint ahogy ezt az 1968. évi könyvtári törvény „post festa” előírta. Ez is mutatja, hogy az egészségügy „könyvtári-tájékoztatási szolgáltatászemlélete” más területekhez képest jóval korszerűbbnek bizonyult.

A hálózat az alábbiak szerint strukturálódik:

- Országos Orvosi Főkönyvtár;
- a vele kooperáló regionális könyvtárak, azaz a 11 orvosegyetem központi könyvtárai;
- a vajdasági orvosi könyvtárak, amelyek között egyaránt találni orvosegyetemi, a főkönyvtár regionális osztályaiként működő, és vajdasági kórházi könyvtárakat;
- specializált tudományos könyvtárak a kutatóintézetek mellett;
- számos kórházi, közegészségügyi könyvtár.

A fentiekből is kitetszik: a hálózatba korántsem csak az Egészségügyi és Szociális Minisztérium fenntartásában működő intézmények tartoznak, ami ugyancsak nagy előnye ennek a szervezetnek.

Az orvosi könyvtárosok arra törekcsenek, hogy minimális költségek mellett maximális hatékonyságot érjenek el. Ennek jegyében évente országos konferenciákat szerveznek, amelyeken mindig egy-egy megoldandó probléma szerepel. Egyebek mellett ilyen konferencia nyomán szerveződött meg a sok tekintetben megoldást jelentő különle-nyomat-gyűjtés, legújabbban pedig a szekunder

dokumentumok cseréje került a konferencia napi-rendjére.

Ezt a fenntartók azzal honorálják, hogy az orvosi könyvtárhálózat új technikával való ellátottsá-ga nem mondható rossznak. E technika hasznosí-tása lehetővé teszi, hogy a használó gyakorlatilag teljes egészében és „boszorkányos” gyorsasággal ugyanúgy hozzájusson az általa kívánt szakiroda-lomhoz és információkhoz, mint ahogy ez a fejlett nyugat-európai országokban és az USA-ban szo-kásos.

Az orvosi könyvtárosok a hálózat pozitív ellátási szerepét féltve, igen elégedetlenek az új könyvtári törvénynek azzal a tervezetével, amelyet a Kultu-rális és Művészeti Minisztérium dolgozott ki. E tervezetben ui. szó sincs a hálózatokról, illetve a hálózatközi szolgáltatásokról. Ha a tervezet tör-vénnyé válna, akkor az hatalmas lépés volna – hátrafelé. Éppen ezért – legalábbis az orvosi könyvtárügynek – nem szabad megalkudnia, és intenzíven követelnie kell a tervezet továbbfejlesz-tését. Ha ez nem megy, fel kell vetni, hogy egyálta-lán kompetens-e a Kulturális és Művészeti Minisz-terium a szakkönyvtári kérdések szabályozásában.

/KAPUŚCIK, J.: Główna Biblioteka Lekarska – wczoraj i dziś. = Przegląd Biblioteczny, 64. köt. 1. sz. 1996. p. 25–32.

HOWORKA, B.: O krajowej sieci bibliotek medycz-nych (w roku 50-lecia Główniej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie). = Uott, p. 33–40./

(Futala Tibor)

Egészségügyi könyvtár-és tájékoztatásügy a Tatár Köztársaságban

Az Oroszországi Föderációhoz tartozó Tatár Köztársaság (Tatársztán – 68 ezer km², kb. 4 mil-lió lakos) fejlett egészségüggyel és gyógyszeripar-al rendelkezik. Ennek megfelelően területén szá-mos egészségügyi középkáder, orvos és kutató él. Az orvostanhallgatók száma ugyancsak tekinté-lyes.

Az orvostudományi és közegészségügyi isme-retek szinten tartása, fejlesztése és újakkal való gyarapítása elképzelhetetlen korszerű – differen-ciált, kellően teljes és gyors, az ország település-szerkezetéhez igazodó – szakirodalmi és szakin-formációs ellátás nélkül. Napjainkra a fenti köve-telményekkel kvadráló szolgáltatási és intézményi rendszer kiépítése lényegében befejeződött.

A mostani állapothoz vezető úton meghatározó jelentőségű stáció volt 1992-ben a *Köztársasági Orvosi Könyvtári-Tájékoztatási Központ* megszer-

vezése a korábbi Köztársasági Orvostudományi Könyvtár bázisán. Ez a központ a maga nemében föderációs szintű nóvum. Hogy megszervezése korántsem volt egyszerű névcseré, arról a központ kibővült, és a működési feltételek biztosításával is alátámasztott feladatköre tanúskodik. Íme:

- az orvostudományi, közegészségügyi és társa-dalomtudományi dokumentumok köztársasági állományának építése, beleértve a publikálatlan dokumentumokat is;
- a köztársaság orvosi könyvtári hálózata (50 intézményből áll, közülük 38 vidéken működik) vonatkozásában a könyvtári kollektor szerep-körének ellátása;
- a tagkönyvtárak módszertani gondozása és munkájának koordinálása (a hálózat – ösz-szhangban az endogén szükségletekkel – centra-lizált);

- az egyéni és a kollektív használók könyvtári-bibliográfiai kiszolgálása;
- a legkorszerűbb adatbázisok (a Medline és a hazai Medicina) közbejöttével a vezető egészségügyi szervek, orvosi-egészségügyi intézmények és egyes specialisták szakmai információval történő ellátása (az adatbázisokból „gerjeszthető” kurrens szolgáltatásokat 375-en vesznek igénybe);
- szaktudományi, módszertani, információs és propagandakiadványok közzététele, amire a központ keretében létesített Medicina kiadó szolgál a maga korszerű sokszorosító és kötetési felszerelésével (ezzel sikerült megoldani az alacsony példányszámú publikációk közzétételét, amelyek közül az orosz–tatár orvosi kasszótárat kell kiemelni);
- a köztársaság, a Volgamente, a Volga-Vjatszkói régió és (régies kifejezéssel) Urál elve lakosságának ellátása egészségügyi irodalommal az *Orvosi Könyv* c. magazin és könyvküldő szervezet révén;
- szakmai továbbképzés és átképzés az imént felsorolt régiók orvosi könyvtárosai számára, amint azt az előrehaladóban lévő számítógépesítés megkívánja.

A központnak integrált könyvtári-információs rendszere van. Ennek – DIT-IBIS néven – a moszkvai Állami Központi Orvostudományi Könyvtárban fejlesztették ki az alapváltozatát. A

tatársztáni változatot helyi szakemberek hozták tető alá, amely a központban 10 alrendszeret fog össze.

A központ nem zárkózik el a biblioterápia gyakorlása előtt sem. A kórházi fiókkönyvtárakban ezért e célra alkalmas műveket – minigyűjteményeket – is találhatni.

Végül: a központ nem titkolja, hogy ambicionálja tevékenységének minél érdemibb bel- és külföldi megismertetését. Ezt a célt tanulmányutak, konferenciái szereplések, cserelátogatások szolgálják. A könyvtárakon-információs intézményeken kívül a bel- és külföldi kiadókkal és könyvkereskedelmi szervezetekkel is kapcsolatokat igyekszik kiépíteni. Közülük is kiemelkedik a Springer-Verlaggal kialakult kapcsolatok egész rendszere. Ennek köszönhetően a központ sok német nyelvű orvostudományi művel gazdagodik.

A referált cikk többször elismerőleg szól a köztársasági egészségügyi minisztérium hatékony támogatásáról, amely nélkül Tatársztán egészségügyi könyvtár- és tájékoztatásügye nem tartana ott, ahol ma tart. A felsorolt tények alapján konstatálható, hogy a kinyilvánított elismerés nem pusztán bók, kötelező pokedli.

/DREŠER, Ū. N.: Medicinski bibliotечно-informacionnyj centr: struktura, opyt, perspektivy. = Bibliografiá, 4. sz. 1996. p. 9–13./

(Futala Tibor)

Az „Orosz OCLC” projekt: globális információs infrastruktúra

A globális információs infrastruktúra fejlesztésének egyik előnye az információk szabad cseréje és elérése. A volt Szovjetunióval az információcserre korlátozott volt, aminek fő oka nem annyira az orosz „elzárkózás” és titoktartás volt, mint inkább az, hogy az információk sem tartalmi, sem formai vonatkozásban nem feleltek meg a nemzetközi előírásoknak, az adatátvitel pedig fejletlen volt. Az 1990-es évek elejére az orosz és külföldi könyvtárak közötti együttműködést akadályozó tényezők nagyjából megszűntek, már korábban is jól működött a nemzetközi könyvcseré és könyvtárközi kölcsönzés. Az együttműködés fejlesztésében az első lépéseket az jelentette, hogy a korábbi, csak országokon belüli célokra szolgáló GKF csereformátumról, illetve a volt szocialista országok közötti MEKOF nemzetközi csereformátumról áttértek a MARC család honosítására, főleg az UNIMARC formátumra. Az adatbázisokat két nyelven (oroszul

és angolul) építik, nagy hangsúlyt fektetnek az indexelésre és a referálásra, fejlődik a távközlési szolgáltatás.

Bár sok orosz könyvtár online könyvtári rendszert alkalmaz, igazi könyvtári hálózat még nem épült ki. A LIBNET projektben 5 moszkvai könyvtár vesz részt, az *Orosz könyvtárak az Interneten* elnevezésű projekt keretében 16 könyvtár fog az optikai szálal hálózathoz csatlakozni. Egyelőre sem számítógépes könyvtári hálózat, sem osztott rendszer nem létezik. Az orosz könyvtárak által beszerzett tudományos-műszaki irodalom központi katalógusa – amelyet az Orosz Nemzeti Nyilvános Tudományos-Műszaki Könyvtár 1987 óta épít, és mintegy 700 000 bibliográfiai rekordot tartalmaz – bár mintegy 400 könyvtár anyagát tartalmazza (1990-ben a résztvevők száma 2500 volt), nem látja el a központi és osztott katalógus funkcióját.